

سرمقاله

ایران و رقابت قدرت‌های بزرگ

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

شواهد و قرائن حاکی است که جهان از اواسط دهه ۲۰۱۰ دوباره وارد عصر رقابت قدرت‌های بزرگ به‌عنوان اصل مبنای روابط بین‌المللی شده است. دوره قبلی رقابت قدرت‌های بزرگ بعد از جنگ جهانی دوم تا ۱۹۹۱ با فروپاشی شوروی به پایان رسید. از دوره ۲۵ساله‌ای که در آن تمرکز عمدتا بر ساماندهی میراث جنگ سرد و جنگ با تروریسم بود، به‌عنوان یک دوره منحصربه‌فرد و انتقالی در روابط بین‌المللی یاد می‌شود.

از حمله روسیه به کریمه در ۲۰۱۴ و اقدام چین به نظامی‌سازی دریای جنوبی چین و تقویت نیروی نظامی به‌عنوان اقداماتی که در سند استراتژی امنیت ملی آمریکا که در ۲۰۱۷ منتشر شد، رسماً از خاتمه دوره مبارزه با تروریسم و ورود آمریکا به دوران رقابت قدرت‌های بزرگ یاد شد و بر رو به رشد بودن چین به‌عنوان یک رقیب نظامی و روسیه به‌عنوان یک قدرت تجدیدنظرطلب تأکید شد. این سند بیش از آنکه نظر ترامپ باشد، نظر ساختار سیاست خارجی آمریکا بود. از آن پس آمریکا به نحوی فزاینده با این فرض که رقابت بین قدرت‌های بزرگ اصل محوری سازماندهی روابط بین‌المللی است، عمل کرده است.

اولویت‌یافتن رقابت قدرت‌های بزرگ عوارض مهمی نیز برای قدرت‌های متوسط منطقه‌ای و کشورهای کوچک دارد. این کشورها به نحو فزاینده‌ای برای همسویی با قدرت‌های بزرگ تحت فشار قرار دارند و در زمینه همکاری‌های نظامی، سیاست تجاری، ساختار فناوری و نحوه عمل در سازمان‌های بین‌المللی با انتخاب‌های دشواری مواجه‌اند. البته اوج‌گیری رقابت قدرت‌های بزرگ می‌تواند فرصت‌ساز نیز باشد.

یادداشت

نتیجه کاپ ۳۰

پیروزی روی کاغذ یا آزمون واقعی در عمل

محمدحسین عمادی*

کنفرانس تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد (کاپ ۲۰) که از ۲۰ تا ۳۰ آبان ۱۴۰۴ (۱۰ تا ۲۲ نوامبر ۲۰۲۵) در شهر بلم بریزل برگزار شد، با شعار «کاپ اجرا» به پایان رسید. نتایج آن بر روی کاغذ، تاریخی و امیدوارکننده به نظر می‌رسد: سه‌برابردشن بوجه سازگاری تا سال ۲۰۳۵، راه‌اندازی «مکانیسم شتاب‌دهنده جهانی» جهت اجرا، تأکید بر مکانیسم اقدام بلم برای گذار عادلانه و دعوت صریح به ارائه برنامه‌های ملی جدید (NDC ۲۰۳۰) در سال ۲۰۲۵ که باید با هدف سقف افزایش دما تا حد ۱٫۵ درجه سازگار باشد. اما همان‌طور که بسیاری از ناظران، دانشمندان و فعالان اقلیمی بلافاصله پس از پایان‌یافتن اجلاس تأکید کردند، «توافق خوب است، اما بدون اجرا هیچ اثری ندارد». تاریخ کوتاه و ۳۰ساله به ما می‌آموزد فاصله بین اعضای اسناد باشکوه و تحقق آنها روی زمین، معمولاً یک شکاف عمیق است. پاریس ۲۰۱۵، کلاسکو ۲۰۲۱، شرم‌الشیخ ۲۰۲۲ و دوی ۲۰۲۳، همگی دستاوردهای «تاریخی» قلمداد شدند، اما انتشار جهانی گازهای گلخانه‌ای همچنان در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ رکورد زد و دمای زمین در سال ۲۰۲۵ با احتمال بسیار بالا از مرز ۱٫۵ درجه عبور خواهد کرد. پرسش اصلی این است: چرا اجرای توافق‌های اقلیمی به این حد دشوار است و سیاست‌مداران جهان در سال‌های پیش‌رو با چه آزمون‌های سختی روبرو خواهند بود؟

۱. **ساختار معیوب نظام تصمیم‌گیری در کاپ**

نخستین و شاید بزرگ‌ترین مانع دسترسی به نتیجه، روش اجماع کامل (consensus) در کاپ است. وقتی ۱۹۸ کشور باید بر سر هر کلمه و جمله توافق کنند، نتیجه نهایی عملاً و معمولاً ضعیف‌ترین توافقی می‌شود. در کاپ ۳۰ نیز با وجود درخواست بیش از ۸۰ کشور برای درج عبارت صریح «خروج تدریجی از وابستگی به همه انواع سوخت‌های فسیلی»، متن نهایی دوباره به فرمول مبهم «کاهش اساسی مصرف و تولید سوخت‌های فسیلی به شیوه‌ای عادلانه و منظم» بسنده کرد.

سه‌شنبه ۴ آذر ۱۴۰۴
۴ جمادی‌الثانی ۱۴۴۷
۲۵ نوامبر ۲۰۲۵
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۲۶۳
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

پیشرفت‌های شکننده در ژئوپرای توقف جنگ در اوکراین

ماراتن برای نجات طرح صلح

وزیر خارجه آمریکا پس از ماراتن دیپلماتیک ژئو پر سر طرح توقف جنگ اوکراین، از پیشرفت در «سند زنده» صلح خبر داد؛ سندی که هر روز تغییر می‌کند اما هنوز نیازمند تأیید نهایی مسکو است. با وجود خوش‌بینی‌های محتاطانه درباره عبور از «لیست آرزوهای روسیه» و جهش معنادار بازار اوراق قرضه، ضرب‌الاجل پنجشنبه ترامپ همچنان شناور است و دیپلمات‌ها برای جلوگیری از مرگ‌ومیر بیشتر، در حال جنگ با زمان هستند. وزیر خارجه آمریکا پس از خروج از اتاق مذاکره اعتراف کرد که روس‌ها در این معادله «حق رأی» دارند؛ جمله‌ای که نشان می‌دهد کلید پایان جنگ تنها در جیب واشنگتن یا کی‌یف نیست. مارکو روبیو اعلام کرد که دولت ایالات متحده در رسیدگی به سؤالات حل‌نشده در پیش‌نویس طرح آمریکا برای پایان‌دادن به جنگ اوکراین، پیشرفت خوبی داشته است. او که پس از دیدار با هیئت

کواکیان از پیام پزشکیان به ترامپ گفت؛ وزارت خارجه تکذیب کرد

میانجیگری عربستان؛ در سایه اختلاف روایت‌ها

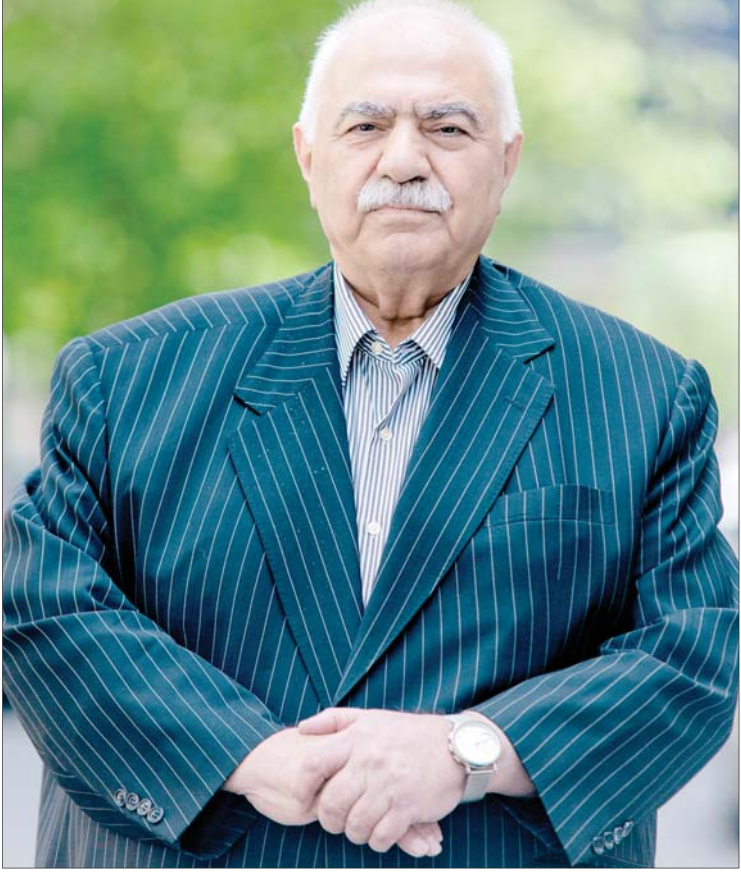
صفحه ۲

شرق

روزنامه

گفت‌وگوی احمد غلامی با محمد بحرینیان

مذاکره قدرت بی‌قدرتان است

این گفت‌وگو در صفحه ۶ بخوانید.عکس:عباس کزوری شرق

یادداشت

خالص‌سازی وفاقی

خسروطالب‌زاده

غیر واحد هرچه بینی اُن بُت است

وفاق و وحدت در این بازار ستیز فرهنگ و اندیشه، کالای کمیابی است که فروشنده و خریدار آن یکی است یا باید یکی باشد. این کالا در کارخانه همدلی و هم‌زبانی و به سخن امروزی و اینجایی در کارخانه مصالح و منافع ملی تولید می‌شود و تفکیک میان خریدار و فروشنده خلاف نفی دنیوت و تثویت است، همچنان که برای مولوی، وحدت تجربه زیسته است و در این راه مشق کرده و خودش شاگرد استادی خودش بوده است و وحدت طریقت و راه بود، نه موضوع انشای سیاست و نگارش سیاست‌نامه و اندرزنامه.
وفاق بیانیه و شعار نیست، عمل است. اما باور به وفاق، وحدت و همبستگی، امری درونی و فضیلتی فردی است که هر کششگر سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن را در گفتار و کردار اجتماعی خود، ناخودآگاه یا خودآگاه، بیان و به آن عمل می‌کند، یا باید بکند یا نمی‌کند.

یادداشت

در اندیشه «ایران» بودن

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

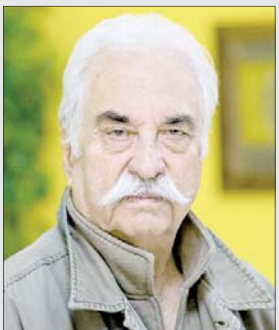
طبق نظریه نورث موفقیت در توسعه اقتصادی و سیاسی به بهبود نهادها بستگی دارد و قطار این موفقیت اگرچه ابتدا از مسیر کنترل خشونت با دخل و تصرف نظام سیاسی در منافع اقتصادی (رانت) آغاز می‌شود اما در این ایستگاه متوقف نمی‌شود بلکه از ایستگاه‌های ایجاد نهادها پشتیبانی‌کننده دسترسی‌های آزاد و رقابتی، قرارداد داشتن انحصار خشونت بالقوه و بالفعل در دست دولت و وجود گروه‌های اقتصادی و سیاسی و اجتماعی مستقل از دولت عبور کرده و به ایجاد «نظام‌های با دسترسی باز» می‌رسد (کتاب «در سایه خشونت»). روندی که در ایران طی نشده و متأسفانه دهه‌هاست قطار توسعه در مراحل قبل از نظام‌های باز و رقابتی متوقف شده است. به‌طوری‌که در کنار نظام مدیریتی که سعی می‌کند با توزیع انواع رانت همه امور را در ید

خود داشته باشد، شبکه‌ای از نهادها، سازمان‌ها، بنیادها، ستادها و... نیز ایجاد شده است که عملاً جهت‌گیری‌های کلان اقتصادی را در دست دارند و امکان برنامه‌ریزی منسجم و هماهنگ دولت را برای گذار از بحران‌ها و ابرچالش‌ها به‌شدت کاهش می‌دهند. در کنار این شبکه از ذی‌نفوذان، ذی‌نفعان معیشتی و جریان‌های سیاسی اقتدارگرایی هم هستند که مانع تحول توسعه‌ای کشور می‌شوند و هر گروه به فراخور جایگاه و توان خود سعی می‌کند سهم بیشتری از قدرت سیاسی و منافع اقتصادی را مال خود کند (سمت و پست‌های مدیریتی، تسهیلات و ارز و سوخت ارزان و انحصارات وارداتی و صادراتی و...).

متوقف‌شدن قطار توسعه کشور را آقای مرعشی، دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی، در همین نشست چنین نقل می‌کند: «این نقد به همه از اولین نفر که ایت‌الله هاشمی‌رفسنجانی است تا آقای خاتمی و ظریف وارد است که با مسائل کشور مسئولانه برخورد کردیم اما کارها را پروژه‌ای پیش بردیم و سازمانی برای توسعه ایران ایجاد نشد... سازمان سیاسی مؤثر برای کنار هم قراردادن همه شخصیت‌های سیاسی خود نداشتیم... نمی‌شود کشوری را بدون جایگاه تشکیلات سیاسی مؤثر و با برنامه اداره کرد. دولت‌هایی تشکیل دادیم که از پشتوانه حزبی مؤثر برخوردار نبودند» (مرعشی- ۹/۱). خلأنی بزرگ که اکنون به مشکلی اساسی تبدیل شده است: «مشکل اصلی ما تعارضات راهبردی درون ساختار نظام تصمیم‌گیری است که امروز بسیار بزرگ شده، به‌طوری‌که تداوم تنش خارجی، منافع زیادی برای یک گروه و گشایش خارجی منافع بزرگی برای گروه مقابل ایجاد می‌کند...

پیکر هادی مرزبان امروز تشییع می‌شود

هنرمندی که عاشق تناتر و ایران بود

برگزیده‌ها

گزارش «شرق» از نامه بی‌جواب ۸۰ شهروند و فعال محیط‌زیست به مسئولان و مطالبه‌گری برای اجرای قانون هوای پاک

زیست در هوای مسموم

انتشار ویدئویی از مدافع استقلال و اخراج موقت از تمرین

آرمین جنجالیان!

نگاه

آینده خاورمیانه «مثلی با قاعده متزلزل»

یادداشتی از سیدمحمد حسینی

فیلترینگ

وفیلترکیت؟

یادداشتی از محمود عباس‌زاده مشکینی

اغلب منتقد‌های ما چپی هستند

یادداشتی از فاروق مظلومی

دستوری برای حذف «قیمت‌گذاری دستوری»

یادداشتی از ابوالفضل گرمایی

یادداشت

نه جنگ، نه صلح

حامدنفی‌لو

کارشناس سیاست خارجی

هر بار که می‌انجی‌ها میان ایران و آمریکا با به میدان می‌گذارند، بحران نه آرام می‌گیرد و نه راه‌حلی می‌یابد، بلکه به ابزاری تازه برای چانه‌زنی و نمایش قدرت تبدیل می‌شود. آنچه در پشت پرده «تلاش برای صلح» رخ می‌دهد، رواقع کوششی برای دستیابی به امتیاز، تحکیم جایگاه و نمایش نفوذ است. این چرخه باطل، پرونده هسته‌ای ایران را از مسئله‌های فنی به عرصه‌ای برای رقابت‌های جهانی بدل کرده است. اتحادیه اروپا سال‌هاست خود را در نقش میانجی معرفی می‌کند، اما حقیقت این است که اروپا بیش از آنکه در پی حل بحران باشد، به دنبال تثبیت هویت سیاسی مستقل خود در برابر آمریکااست. اروپایی‌ها می‌خواهند نشان دهند که توانایی مدیریت بحران‌های جهانی را دارند، اما در عمل در دام دوگانگی گرفتارند؛ از سویی به روابط اقتصادی و امنیتی با واشنگتن نیازمندند و از سوی دیگر می‌کوشند ایران را به‌عنوان بازاری بالقوه و شریکی ممکن نکه دارند. این دوگانگی، نقش میانجیگری اروپا را بیشتر به نمایشی دیپلماتیک شبیه کرده است. چین و روسیه نیز در این عرصه حاضر شده‌اند، اما انگیزه‌های آنان کاملاً متفاوت است.

سر کار خانم فاطمه پهلوانی و جناب آقای علی کریمی

مصیبت وارده را تسلیت عرض

می‌کنیم.از خداوند سبجان برای

آن مرحوم غفران و برای شما و

سایر بازماندگان صبر آرزومندیم.

مهدی رحمانیان

سید شهاب‌الدین طباطبایی

حسین کنجی، احسان قلنجی

۹۳

ادامه‌در صفحه ۸

۹۳

ادامه‌در صفحه ۸

۹۳

ادامه‌در صفحه ۷